

Kilde: Patrick Maynon

Fodboldens krav til kommunale stadionfaciliteter – et institutionelt perspektiv

INDLEDNING

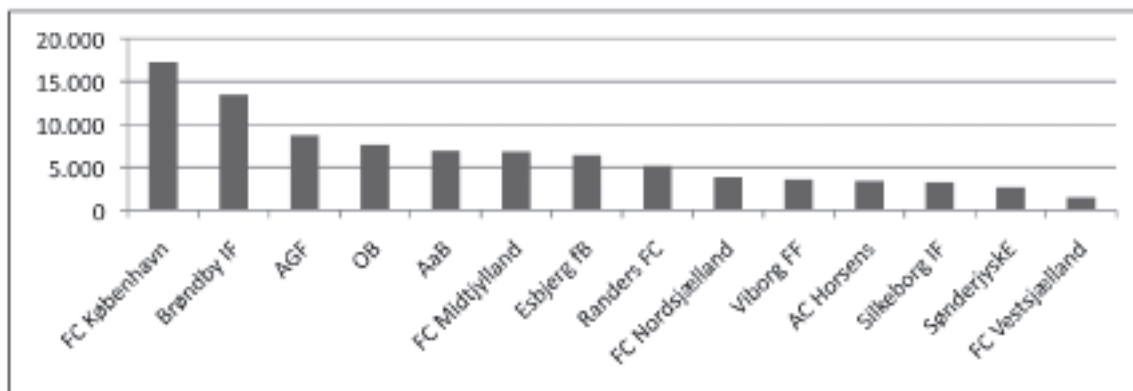
Spørgsmålet om fodboldens krav til stadionfaciliteter har ikke været voldsomt debatteret i Danmark. Selvom Dansk Boldspil-Union (DBU) opstiller Skandinaviens skrappeste krav til opvisningsanlæg, synes de danske kommuner, der som regel løfter facilitetsbyggeriet for fodboldklubberne, at betale investeringerne, der kræves for, at klubberne kan opnå ligo-licens. Da DBU i 2003 skærpede kravene, blev det blandt andet en forudsætning for at opnå licens, at superligaklubberne kunne få adgang til at afvikle deres kampe på stadionanlæg med minimum 10.000 tilskuerspladser. For 1. divisionsklubberne er der krav om 4.000 pladser. At lokale politikere velvilligt bidrager til at imødekomme kravene indikeres af, at kommuner med superligahold i perioden 2000-2014 har foretaget investeringer i kommunalt ejede opvisningsanlæg for 1,06 mia. kroner (løbende priser) (Alm, 2014).

Som det fremgår af nedenstående Figur 1, er det imidlertid klart, at behovet for de nye udvidelser er tvivlsomt. Tager man den konkrete ef-

terspørgsel i betragtning, er det kun FC København og Brøndby IF, som har et gennemsnitligt tilskuertal, der retfærdiggør de nye stadionkrav. Begge klubber spiller i øvrigt på egne privatejede stadions.

I det hele taget er det gennemgående, at superligaklubberne spiller på opvisningsfaciliteter, der har overkapacitet. Specifikt i forhold til offentligt ejede stadions fremgår det af nedenstående Tabel 1, at den højeste udnyttelsesgrad i forhold til kapaciteten i sæsonen 2013/14 kan findes på Nordjyske Arena i Aalborg. Lavest udnyttelse var på Mascot Park i Silkeborg.² Selv på de bedst udnyttede stadions er kapaciteten relativt høj i forhold til det nødvendige.

Set i forhold til Sverige, hvor fodboldklubbernes og eliteidrættens generelle krav har haft relativt stor offentlig bevågenhed, og er blevet debatteret (Sveriges Kommuner och Landsting, 2010; Sveriges Television, 2011; Svenska Innebandyförbundet, 2011; Mauritzson, 2014), har fodbolden i Danmark tilsyneladende haft held til at få indfriet sine krav til opvisningsanlægene uden stor virak.

Figur 1: Tilskuergennemsnit pr. klub 2003/04-2012/13¹

Kilde: Alm, 2014

Hvorfor?

I en tid, hvor der ellers er kraftigt fokus på effektiv forvaltning af den offentlige sektors midler, er spørgsmålet, hvordan det er lykkedes fodboldens parter (DBU, Divisionsforeningen og klubberne) at indføre nye krav, selvom det umiddelbart virker som velfærdsøkonomisk overforbrug.

Formålet med denne artikel er med udgangspunkt i et institutionelt perspektiv at undersøge hvilke (driv)kræfter, der ligger bag danske kommuners økonomiske engagement i opvisningsanlæg med afsæt i de nye stadionkrav fra DBU. Artiklens centrale spørgsmål er: Hvad kan forklare byggeiveren og kommunernes velvilje til at imødekomme de nye stadionkrav?

Artiklen er bygget op som følger: Først foretages en kort gennemgang af den eksisterende lit-

AF
JENS ALM &
RASMUS K.
STORM

teratur på området. Dernæst gives en præsentation af artiklens teoretiske ramme, hvorefter den empiriske analyse foretages. Herunder præsenteres dataindsamling og -behandling, ligesom en række forklaringsfaktorer bag udviklingen udfoldes. Afsluttende samles konkluderende op, og fremtidige perspektiver drøftes.

Klub	Stadion	Kapacitet/ antal tilskuere	Gennemsnit 2013/14	Kapacitets- udnyttelse 2013/14
AaB	Nordjyske Arena	13.962	8.480	0,61
Viborg FF	Energi Viborg Arena	10.000	5.616	0,56
FC Nordsjælland	Farum Park	10.300	5.172	0,50
FC Vestsjælland	Harboe Arena Slagelse	10.000	3.735	0,37
OB	TREFOR Park	15.790	7.819	0,50
Esbjerg fB	Blue Water Arena	17.181	7.667	0,45
Hobro IK	DS Arena	4.000	1.761	0,44
Randers FC	AutoC Park Randers	12.000	5.171	0,43
AGF	NRGi Park	19.433	8.131	0,42
SønderjyskE	Sydbank Park	10.000	3.481	0,35
Silkeborg IF	Mascot Park	10.000	2.724	0,27

Tabel 1: Gennemsnitligt antal tilskuere og kapacitetsudnyttelse på kommunalt eller delvist kommunalt ejede stadions, 2013/14³
Kilde: Alm, 2014

EKSISTERENDE FORSKNING: ET KORT OVERBLIK

Opførelsen af store opvisningsanlæg målrettet eliteidræt har gennem de senere år fået en større opmærksomhed inden for sportsmanagementforskningen. Blandt andet er der kommet stort fokus på (samfunds-) økonomiske impactstudier af store idrætsbegivenheder og -venues.

I hovedsagen peger studierne på, at de økonomiske gevinster er små for byerne, der er vært for store sportsevents eller opfører stadions til elitesport. Spørgsmålet er i mange tilfælde, om de eksisterer overhovedet (Baade & Sanderson, 1997; Siegfried & Zimbalist, 2000; Baade & Matheson, 2004; Matheson, 2006; Tien, Lo, & Lin, 2011). Typisk tilfalder eventuelle økonomiske gevinster de internationale organisationer, der ejer rettighederne til de store events (fx IOC eller FIFA). Det samme gælder de klubber og ejere, der får stillet opvisningsfaciliteterne til rådighed for deres aktiviteter – enten gratis eller til stærkt subsidierede priser (deMause & Cagan, 2008; Bennett, 2012).

Der findes enkelte studier, der ser specifikt på spørgsmålet om, hvilke beslutningsprocesser der er gået forud for opførelsen af nye opvisningsanlæg. Delaney og Eckstein (2006; 2007) peger på, at byer med stærke netværk, såkaldte 'growth coalitions', der rejser en vision om økonomisk vækst relateret til et nyt stadion, er mest succesfulde i forhold til at vinde opslutning til offentlig finansiering af (nye) opvisningsanlæg. Vækst-dagsordenen står stærkt i disse byer sammenlignet med byer, der har svage netværk eller ikke formår at skabe en sammenhængende lokal forankret vision for projektet.

Helt generelt synes initieringsfasen at være af betydning for den lokalpolitiske beslutningsproces om at få 'et problem' til at blive accepteret af andre som et problem, der bør tages hånd

om (Richardson, 1994; Falkemark, 1999; Houlihan, 2005; Hedlund & Montin, 2009).

Historisk set var det ifølge Wøllekær (2007) primært idrætten, der i Danmark identificerede 'idrætsproblemet', hvor både centrale aktører og foreninger havde ønsker og krav til idrætsfaciliteter, og spillede en betydende rolle for beslutninger angående opførelse eller udvidelse af opvisningsanlæg. Også kommunerne har dog haft ønsker om skabe forskellige velfærdspolitiske eller symbolske værdier med nye anlæg (Mortensen, 2004; Wøllekær, 2010).⁴

Tidligere tiders argumenter reproduceres i høj grad af kommunerne i dag, men kommunale investeringer i opvisningsanlæg målrettet eliteidræt legitimeres i større udstrækning end tidligere med formålet om, at anlægget skal medvirke til at skabe lokaløkonomisk vækst (Ibsen, 2006b; Henriksson, 2008; Wøllekær, 2009).

Storm og Brandt (2008) peger på, at udviklingen mere generelt indskrives i en oplevelsesøkonomisk udviklingstrend. Her står opfattelsen af, at sport kan bidrage til at skabe samfundsmæssig vækst og brande regioner, byer og lokalsamfund stærkt. Oven på en generel velfærdspolitisk byggeiver er oplevelsesøkonomiske væksthensyn dermed kommet i større fokus, især i tiden frem mod finanskrisen i 2008.

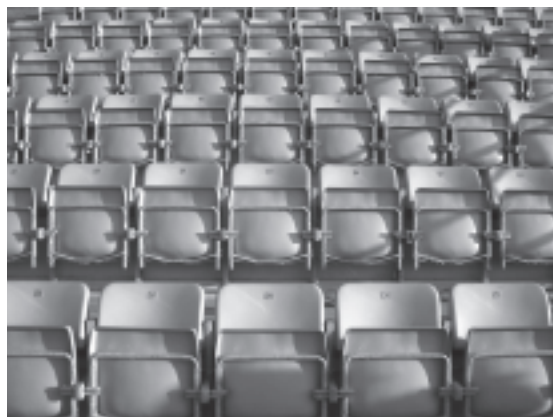
Andre studier har vist, hvordan idrættens homogeniserede krav og regler har påvirket udformningen af anlæggene i de skandinaviske kommuner (Moen, 1992; Hansen, 1995; Jørgensen, 1995; Toft, 1995; Sjöblom, 2006; Wøllekær, 2007), ligesom det er afdækket, hvordan kravene har påvirket anlæggenes funktion, og hvem der har haft adgang, samt hvilke aktiviteter der er fundet sted (Bøje & Eichberg, 1994; Goksøyr, 1996; Rafoss & Tangen, 2009; Rafoss & Troelsen, 2010). Men selvom den danske kommunale

idrætspolitik i stor udstrækning kendetegnes af at være anlægspolitik (Ibsen, 2006a; Wøllekær, 2007), og på trods af at kommunerne mestendels ejer, driver og finansierer anlæggene for klubberne i fodboldens superliga og 1. division (Alm, 2014; Bang, Alm, & Storm, 2014), så har tidligere forskning i kommunal idrætspolitik ikke foretaget nærmere studier af årsagerne til opførsel eller udvidelser af kommunale opvisningsanlæg målrettet eliteidræt. Det vil vi søge at råde bod på i det følgende.

STADIONBYGGERI OG INSTITUTIONEL TEORI

Artiklens teoretiske ramme bygger på en institutionel tilgang (DiMaggio & Powell, 1983; DiMaggio & Powell, 1991), da den er anvendelig til analyser af processer og beslutninger præget af magtforhold. Tilgangen er også velegnet til at forstå situationer, hvor aktører eller organisationer bliver en del af homogeniseringsprocesser.

Som et resultat af DBU's introduktion af et nyt klublicenssystem i 2004 (Danmarks Boldspil-Union, 2003) er der inden for dansk superliga- og 1. divisionsfodbold sket en sådan tydelig homo-

Aarhus Stadion. Kilde: neindanke

geniseringsproces. Siden stadionkravenes introduktion er de danske superligaklubbers opvisningsanlæg blevet udbygget og moderniseret. Processen, som licenskravene har igangsat, har været et kommunalt spørgsmål, eftersom klubberne er afhængige af kommunale midler til renovation/nybyggeri af hjemmebanefaciliteterne. I den forstand er licenskravene i stor udstrækning blevet et problem, kommunerne har erkendt og ageret i forhold til.⁵

Organisationsfelter

Ifølge DiMaggio & Powell (1983; 1991) opstår homogeniseringsprocesser som dem, der er på spil i forhold til opvisningsfaciliteterne i dansk fodbold, generelt i forbindelse med strukturering af *organisatoriske felter*, der kan defineres som sammenhængende komplekser “(...) af *organisationer, der indgår i faste indbyrdes relationer omkring frembringelse, anvendelse og regulering af et bestemt produkt eller en bestemt ydelse* (...)” (Nielsen, 2005, s. 212; se også: Scott, 2001; Gammelsæter & Senaux, 2011).

Organisatoriske felter kan ikke bestemmes ved andet end en nærmere empirisk observation (DiMaggio & Powell, 1983; 1991), hvilket i forhold til denne artikels problemstilling sker ved at definere analysens primære organisationer, der arbejder for frembringelse, anvendelse og regulering af et bestemt produkt, her professionel fodbold.

Feltets organisationer udgøres for det første af DBU og Divisionsforeningen, der hhv. organiserer (regulerer) og har klare interesser i udviklingen og ekspansionen af professionel fodbold i Danmark. For det andet består organisationsfeltet af fodboldklubber i superligaen og 1. division, der afvikler deres hjemmekampe på kommunalt ejede stadions, og endelig for det tredje er de kommuner, der ejer de stadions, hvor klub-

berne afvikler deres hjemmekampe, den sidste primære part i organisationsfeltet, denne analyse omhandler.

Isomorfistiske kræfter

For at forstå udviklingsprocessen, som licenskravene sætter i gang, er det relevant at inddrage DiMaggio & Powells (1983; 1991) ide om, at organisatoriske felter ordnes efter specifikke principper. Homogeniseringsprocesser sker i overensstemmelse med tre isomorfistiske (driv)kræfter: *tvingende*, *mimetisk*, og *normativ* isomorfi.

Den *tvingende* isomorfi er herunder typisk et resultat af både formelt og uformelt pres baseret på en relativt klar hierarkisk magtrelation, fx mellem to organisationer, mellem en bevillende myndighed og én eller flere modtagende organisation(er). Isomorfi i organisatoriske felter virker i denne form fx ved, at de modtagende organisationer må leve op til bestemte krav for at være berettigede til støtte eller bevillinger. Det medfører en vis homogenisering af de pågældende organisationer.

Den *tvingende* isomorfi kan også være foranlediget af et eksternt pres, som organisationsfeltet i sin helhed er underlagt. Eksternt opståede chok som finansielle kriser kan ramme en branche og igangsætte isomorfistiske processer, der tvinger branchens organisationer til at tilpasse sig en ny situation.

Den *tvingende* isomorfi kan også være baseret på kulturelle forventninger i det miljø, hvor organisationerne agerer, og (delvist) virke omvendt. Siden idrætten blev institutionaliseret har den haft indflydelsesrige aktører inden for det idrætspolitiske område, og etableringen af mange idrætsfaciliteter er sket i vekselvirkning mellem det offentlige og idrætten. Med tiden blev der etableret en politisk konsensus om idrætspolitiske spørgsmål (Wøllekær, 2007), i

hvilken der er opstået forventninger om, at kommuner skal støtte opførslen eller moderniseringen af idræts- og sportsanlæg.⁶

Usikkerhed blandt organisationer i organisationsfeltet er også en magtfuld (driv)kraft, der bidrager til isomorfi i form af efterligning – *mimetisk isomorfi*. Ifølge DiMaggio & Powell (1983; 1991) tenderer organisationer mod at forme sig efter organisationer inden for deres felt, som de anser for at være succesfulde, eller som på anden måde nyder status.

I organisationsfelter præget af stor grad af konkurrence er denne kraft tydelig, idet organisationer konstant må finde nye løsningsmodeller for at håndtere konkurrencen. Opfattelsen af, at bestemte organisationer er særligt effektive eller succesfulde, fører i denne sammenhæng til, at de efterlignes, selvom det kan være usikkert, at givne løsningsmodeller reelt er en fordel.

Ifølge DiMaggio og Powell (1983; 1991) tilpasser organisationer sig i større udstrækning til det, de anser som passende, og til de forventninger, omverdenen har til dem end til løsninger, der måske reelt er bedre for organisationerne selv. Som vi skal se nærmere på i den empiriske analyse er *mimetisk isomorfi* en forklaringsfaktor, når kommunerne imødekommer de nye licenskrav.

Normativ isomorfi er den tredje homogeniserende drivkraft i teorirammen. Den handler i korthed om, at professionsmæssig tilpasning og udvikling af et relativt ens sæt af fælles fagnormer og -identiteter sker i takt med, at organisatoriske felter tager form. Man kan tale om, at udvikling eller tilpasning af et organisatorisk felt er en proces, hvor organisationer og de medarbejdere, der er ansat heri, opbygger en fagmæssig identitet – en professionalisering – gennem etablering af en fælles bevidsthed om, hvad branchens kerne er, og hvori dets faglighed be-

står (Storm, 2013). Når organisationsfeltet er tilpas etableret, virker denne proces yderligere stabiliserende derved, at feltets institutionaliserede opfattelser socialiserer de mennesker, der løbende inkluderes i feltets organisationer i feltets fagnormer (DiMaggio & Powell, 1991).

De tre skitserede drivkræfter er i praksis overlappende, men alle har de en tendens til at stamme fra distinkte forhold. Set fra en analytisk synsvinkel er det primært tvingende former for isomorfi, der påvirker organisationsfeltet eksternt ved at sætte strukturelle rammer for feltets homogeniseringsprocesser. De to andre, mimetiske og normative former for isomorfi, er primært interne, og medvirker til at forklare udbredelsen af bestemte strukturer og roller i selve organisationsfeltet (Frumkin & Galaskiewicz, 2004). I det nedenstående vil det blive mere klart jf. den måde, hvorpå den empiriske analyse er opbygget. Først præsenteres dog det empiriske data for analysen samt indsamlingen heraf. Derefter introduceres kort til analysens opbygning, inden selve analysen foretages.

ANALYSE

Metode: Indsamling af empiri samt behandling af samme i relation til den teoretiske ramme

Artiklens empiriske data er indsamlet via såvel kvalitative som kvantitative metoder og består af dels en spørgeskemaundersøgelse og dels en række interview. Der er tale om en variant af et mixed methods-design, hvor kvalitativt og kvantitativt data er indsamlet nogenlunde parallelt (jf. Johnson & Onwuegbuzie, 2004; Creswell, 2009).

Spørgeskemaundersøgelsen

I juni 2013 blev der udsendt et spørgeskema (Elbe, 2013) til alle 98 danske kommuner adresseret til de respektive kommunaldirektører. I følgebrevet blev adressaten bedt om at besvare

spørgsmålene på vegne af kommunen, men fik mulighed for at diskutere eller videresende spørgsmålene, hvis vedkommende mente, at det var nødvendigt, eller at andre i kommunen var bedre i stand til at svare.

Samlet indeholder spørgeskemaet 16 spørgsmål, der tager udgangspunkt i fire forskellige temaer: 1) danske specialforbund og klubbers krav til og investeringer i opvisningsanlæg; 2) kravenes indhold og relevans; 3) finansiering af opvisningsanlæg målrettet eliteidræt; samt 4) den politiske opbakning til eliteidræt i kommunen. Kommunaldirektørerne valgte i stor udstrækning at videresende spørgeskemaet til en embedsmand inden for idrætsområdet i den kommunale forvaltning, hvilket typisk var en forvaltningschef eller konsulent.⁷

55 pct. af alle danske kommuner besvarede spørgeskemaet. Men da fokus i denne artikel er kommuner med én eller flere klubber i Superligaen og/eller 1. division, koncentrereres analysen i det følgende på de 19 kommuner med et kommunalt ejet stadion, hvor superliga- og/eller 1. divisionskampe afvikles. Her er svarprocenten noget højere, i alt 79 pct. (N=15). Det giver et godt overblik over kommuners holdninger til kommunale stadionbyggerier relateret til eliteklubfodbold.

De kvalitative interview

Ud over spørgeskemaet er der gennemført seks kvalitative interview i perioden 28. oktober 2013 til 25. november 2013. Fire er gennemført med udvalgte kommuner, ét med to ansvarlige i DBU samt ét med Divisionsforeningen. To kommuner blev valgt på baggrund af, at de i 2011 var værtsbyer for EM for U-21 herrer, og at de kommunalt ejede stadions derfor ikke bare skulle følge DBU's stadionkrav, men også UEFA's. De to andre kommuner har for nylig væ-

ret eller er i gang med stadionbyggeri, hvilket gør dem interessante for artiklens hovedspørgsmål. Ligesom spørgeskemaet blev interviewene foretaget med embedsmænd inden for idrætsområdet i den kommunale forvaltning.

Alle kvalitative interview er foretaget efter en semistruktureret spørgeramme (Kvale, 2000; Christiansen, 2011). Interviewene med kommunerne tog udgangspunkt i spørgeskemaet og indeholdt spørgsmål vedrørende kommunernes relation til de lokale elitefodboldskubber og DBU, kommunernes holdninger til DBU's stadionkrav samt klubbernes betydning for den respektive kommune.

Interviewerne med DBU og Divisionsforeningen blev gennemført med udgangspunkt i kravene til stadions, og spørgsmålene behandlede baggrunden for kravene, klubbernes engagement i udformningen af kravene, organisationsrelationerne til kommunerne samt kravenes effekter. Alle interview blev gennemført telefonisk eller 'face to face', og varede mellem 30 og 60 minutter. Efterfølgende blev interviewene transskriberet med henblik på bearbejdning.⁸

Analysens opbygning

Forklaringselementerne bag homogeniseringen af de danske fodboldstadions er flerlede. De er sammensat af en række forklaringsfaktorer, der vanskeligt lader sig præsentere enkelt. Af hensyn til analysens overskuelighed opdeles artiklens analyse derfor i to hoveddele, hvor vi sætter fokus på isomorfe kræfter, der henholdsvis virker ved ekstern og intern påvirkning af organisationsfeltet, hvorom analysen handler. Gennemgående er der under hvert punkt fokus på såvel fodboldens (DBU, Divisionsforeningen og klubberne) som kommunernes interesse og ageren i organisationsfeltet samt disses (fælles) interesseflader, modsætninger og magtrelatio-

ner. I overensstemmelse med teoriens ramme skaber denne tilgang en god forståelse for de med- og modstandsstrategier, som forskellige typer af aktører i organisationsfeltet har i forhold til de isomorfe kræfter og omverdensforhold, der er på spil.⁹

Eksternt tvingende isomorfe kræfter: Konkurrencedygtighed, oplevelsesøkonomi og branding

I 2003 udsendte DBU den første udgave af 'Krav til danske fodboldstadioner' (Danmarks Boldspil-Union, 2010). Et år senere søsattes DBU's klublicens, hvor specifikke krav til danske stadions blev en del af de krav, klubber er nødt til at opfylde for at få licens til Superligaen og 1. division (Danmarks Boldspil-Union, 2003).

Kravene er udviklet fra forskellige referencepunkter, hvor myndigheds- og sikkerhedskrav har en haft en betydning (Interview Divisionsforeningen, 2013). Ud fra et idrætsligt perspektiv har UEFA's krav til deltagelse i de europæiske klubturneringer haft stor indflydelse på udformningen (Interview DBU, 2013; Interview Divisionsforeningen, 2013), men ønsket om at sikre et højt kvalitetsniveau i dansk fodbold har også spillet stærkt ind (Interview Divisionsforeningen, 2013).

Dette er i stor udstrækning udtryk for en tendens til tvingende isomorfisme. Den virker dels via den internationale organisationsstruktur i fodboldens hierarki, dels ved at DBU som organisationsfeltets nationale myndighed bredt lægger pres på de parter, klubberne henholdsvis kommunerne, der i sidste ende må bringes i spil for at sikre de overordnede mål. Skal dansk fodbold være konkurrencedygtig internationalt, men også højne efterspørgslen lokalt, er fodboldens danske organisationer nødt til at tage initiativer, der sikrer konkurrencedygtighed.

Hvor UEFA's overordnede krav indlysende virker nedad i forhold til DBU, er det mindre indlysende, at de danske kommuner imødekommer DBU's krav, da der i princippet ikke findes en hierarkisk ordnet magtrelation mellem DBU og kommunerne. DBU har ingen formel magt til at sende nye krav til stadions videre til kommunerne. Det har fodboldklubberne formelt set heller ikke. Her kan man i stedet argumentere for, at en anden form for tvingende isomorfi er i spil.

Offentlig støtte til idrætten i Danmark er typisk blevet legitimeret gennem frivillighed og idræt for alle (Skille, 2011; Bergsgaard & Norberg, 2010). Imidlertid mener Ibsen og Jørgensen (2009), at der findes en voksende kommunal interesse i at bruge idrætten i relation til beskæftigelse- og erhvervs politikker, hvilket er på linje med nye tendenser i den kommunale kultur- og idrætspolitik, der også synes drejet ind på et mere vækstmæssigt spor. Økonomiske rationaler om vækst tænkes her sammen med

kultur- og idrætspolitik (Bille & Lorenzen, 2008) og ses som elementer, der kan gå hånd i hånd (Storm, 2009).

Denne interesse findes ikke kun hos kommunerne, men også hos elitefodboldens egne organisationer, hvor Divisionsforeningen argumenterer for en række positive samfundsmæssige effekter, herunder arbejdspladser og skatter, der følger af at have et superligahold i kommunen (Interview Divisionsforeningen, 2013).

Wøllekær (2009) har konkret vist, hvordan Odense Kommune har foretaget et idrætspolitisk sporskifte og brugt store summer på idrætsbyggeri for at imødekomme kravene til eliteidrættens opvisningsanlæg og videre brande byen med henblik på at skabe vækst.

Eliteidrætten har i den forstand fået stor betydning for kommunen, hvilket også i andre kommuner synes at være tilfældet. Dette viser sig både i de kvalitative interview og i spørgeskemaundersøgelsen. Således anfører 73 pct. af

Ålborg Stadion. Kilde: Mathies Jespersen

de 19 kommuner i undersøgelsens survey, at eliteidrætten i høj eller nogen grad tillægges værdi i kommunen, og at det derfor er en politisk prioritet at stille gode faciliteter til rådighed.

Klubbernes værdi bliver også fremhævet i flere af de kvalitative interviews. En kommune med en klub, som på daværende tidspunkt spillede i superligaen, udtrykker klubbens betydning på følgende måde:

(...) men det er da klart, at det betyder noget at have et hold, som på en eller anden måde repræsenterer byen og sælger både byen og regionen (...).
(Interview kommune 1, 2013).

Videre er 87 pct. af kommunerne, der ejer et stadion hvor Superliga og 1. divisionskampe bliver afviklet, enige i, at investeringer i opvisningsanlæg målrettet eliteidræt i høj eller nogen grad er en kommunal opgave. Kommunernes udsagn giver dog samtidig indtryk af, at kommunerne ikke entydigt underlægger sig fodboldens krav. Derfor er billedet ikke helt klart.

Ganske vist tyder de indsamlede data på, at kravene fra DBU og de efterfølgende kommunale investeringer er i overensstemmelse med kommunale formål og visioner. Men når 87 pct. af kommunerne samtidig mener, at de danske specialforbund i høj eller nogen grad bør bidrage økonomisk, hvis de stiller krav til anlæggene, og når visse kommuner i spørgeskemaundersøgelsen fx udtrykker at: “ (...) DBU stiller store krav og bidrager meget lidt på trods af en velpolset pengetank”, samt at “Det er afgørende betydning, at de, der stiller krav, samtidig er med til at finansiere disse krav”, er det rimeligt at konkludere, at en form for tvingende isomorfisme er i spil, og at kommunerne efterkommer det eks-

terne pres. Dette eksemplificeres af en kommune med en klub i Superligaen:

(...) så der er selvfølgelig nogle krav, som DBU har stillet, som vi ikke er udpræget enige i, men omvendt så har vi ikke mange andre muligheder end at følge efter, kan man sige. Ellers kan vi risikere, at de ikke giver klubben licens, så skal de spille i anden by, og det har man (læs kommunen) på ingen måde interesse i.
(Interview kommune 2, 2013).

Åbenbart findes der en diskrepans mellem DBU's krav og det, nogle kommuner opfatter som de faktiske behov. Således mener mindre end halvdelen af kommunerne, 40 pct., at ønsker og krav fra specialforbund og eliteklubber til opvisningsanlæg i høj eller i nogen grad er rimelige i forhold til det behov de reelt oplever. Kommunernes modstand genkendes endog af DBU:

(...) Når det er sagt, så ved man selvfølgelig godt, at tilskuerkapaciteten er et problem for mange, og det er nok også der, hvor vi har hørt mest kritik.
(Interview DBU 2013).

Modstanden bliver tydelig når kommuner med superligaklubber i spørgeskemaundersøgelsen udtrykker, at det er “*Urealistisk at der skulle være behov for 10.000 pladser ud over i de 4 største byer*” samt at “*10.000 tilskuerpladser er i overkant til det realistiske tilskuerantal*”.

Der findes således en bevidsthed både hos DBU og kommunerne om problematikken vedrørende de opstillede krav. Imidlertid tyder både DBU's og kommunernes ageren på, at DBU's forventninger og mål får højere prioritet

end effektivitet i kommunerne, idet kravene reelt bliver indfriet.

Dette bekræftes af Divisionsforeningen, der peger på, at de øgede krav til stadions generelt er blevet imødekommet af kommunerne (Interview Divisionsforeningen, 2013) på trods af modstand. Tilsvarende anfører 73 pct. af kommunerne i surveyen, at de har valgt at investere i opvisningsanlæg for at imødekomme krav fra klub eller DBU. Koblingen til oplevelsesøkonomiske trends spiller herunder med og legitimerer byggerierne.

Interne isomorfe kræfter: Økonomiske problemer i klubberne og behovet for forbedrede forhold

Kommunerne, fodboldklubberne og fodboldens parter er en del af et organisationsfelt, der er påvirket af ekstert pres, som søgt beskrevet ovenfor. Men også interne forhold har betydning for den homogeniseringsproces, det danske stadionbyggeri er igennem. Her spiller først og fremmest mimetiske former for isomorfi ind, da de konkurrencemæssige forhold i organisationsfeltet skaber en stor grad af usikkerhed for dets organisationer, hvorved behov for løsningsmodeller til håndtering opstår.

Konkret viser den hårde konkurrence sig ved, at professionel fodbold i Danmark aldrig har været en guldrandet forretning. Siden de danske amatørregler blev ophævet i 1978 har de danske fodboldklubber ganske vist oplevet markant stigende omsætninger, men de økonomiske problemer i klubberne gennem tiden har i stor udstrækning opvejet succesen (Sperling, Nordskilde, & Bergander, 2010). Profitpotentialet i den omsætningsmæssige vækst, klubberne har oplevet især i de seneste 20 år, konkurreres ganske enkelt væk i kampen for at opnå sportslig succes (Storm, 2013). Et forhold der er gælden-

de i europæisk fodbold generelt (Whitney, 1993; Hervik, Ohr, & Solum, 2000; Dietl, Franck, & Lang, 2008).

Problemet med fodboldens 'ruinerende konkurrencestruktur' er, at presset for at forbedre rammerne for fodboldproduktet er højt. Ikke sådan forstået, at andre brancher *ikke* også er underlagt et pres for innovation og udvikling, men blandt fodboldklubberne synes presset radikaleret (Storm, 2013).

Marginale forskelle i klubbernes sportslige resultater har meget stor indflydelse på klubbernes indtægter og gør det fundamentalt svært at styre klubbernes finansielle forhold (Szymanski & Zimbalist, 2006). For at optimere chancerne for klubbernes sportslige og økonomiske succes er en konstant optimering af klubbernes interne og eksterne forhold derfor nødvendig.

En sådan situation præget af høj grad af konkurrence og usikkerhed igangsætter isomorfe processer, hvor organisationer, fodboldklubberne, i et givent felt mimetisk efterligner hinanden, fordi de søger løsninger på de problemer, de slås med (DiMaggio & Powell, 1991).

Konkret sker det i relation til denne artikels fokus ved, at der i takt med kommerialiseringen af dansk fodbold opstår en opfattelse af, at de eksterne rammer, faciliteterne, for klubbernes virke skal styrkes (Storm, 2013). Det handler om, at optimering af rammerne for klubbernes aktiviteter endsige de stadions, klubberne bruger til deres kampe, anses som værende af stor betydning.

Med henblik på at skabe bedre tilskueroplevelser for fans, optimere tv-transmissionerne eller sikre bedre hospitality-forhold for sponsorer er forbedring og udbygning af stadions en del af svaret på spørgsmålet om, hvordan succes i organisationsfeltet opnås. Stadionkravene bliver et svar på organisationsfeltets problemer. Det mi-

metiske element i processen består i, at den ene klubs (gode) forhold bliver iagttaget og omdannet til et krav af de andre. Det virker homogeniserende set for organisationsfeltet som hele.

Krav og ønsker til forbedrede forhold sendes i den proces videre til kommunerne, hvor 87 pct. ifølge den gennemførte survey har oplevet et pres fra de lokale eliteklubber. Kommunerne bliver derved medspillere i en gensidig konkurrence mellem klubberne baseret på mimetisk isomorfi.

Den mimetiske isomorfisme er ganske vist ikke lige så fremtrædende i det indsamlede data som den tvingende isomorfisme, men to kommuner nævner i de kvalitative interview, hvordan andre kommuner har været succesfulde i deres udnyttelse af det kommunale superligastadion, samt hvordan nogle kommuner har profileret sig gennem oplevelsesrettede arrangementer.

Dette har virket inspirerende på de pågældende kommuner, der har ladet inspirationen spille med i imødekommelsen af DBU's krav. Det kan være svært at skelne præcist mellem, hvornår det er den ene eller anden form for isomorfi, der spiller ind på udviklingen, men det er klart, at såvel mimetiske som tvingende kræfter er i spil.

Det er i den sammenhæng relevant at nævne, at der også i forhold til de mere mimetiske former for isomorfi eksisterer modstand i organisationsfeltet. Fx viser den indsamlede data, at der er skepsis blandt nogle af kommunerne vedrørende ideen om at bygge store opvisningsfaciliteter.

Således påpeger en kommune, at det oplevelsesøkonomiske marked i Danmark ikke er af en størrelse, der gør, at alle kommuner med et superligastadion vil få mulighed for at udnytte kapaciteten til fx at afholde store events på rentabel vis (Interview kommune 2, 2013).

Videre mener kommunen, at det kan være problematisk, hvis den lokale klub rykker ned, da kommunen er afhængig af, at den lokale klub spiller i superligaen, hvis de inden for en overskuelig tid skal tjene investeringen lavet i forbindelse med tilpasningen til DBU's krav ind. Skal investeringen give mening, kræver det, at klubben vedbliver med at være i den bedste række (Interview kommune 2, 2013).

Den normative isomorfisme, der er den tredje homogeniserende drivkraft i artiklens teoriramme, er ikke i samme grad let at identificere i det indsamlede data, som det er i forhold til de to andre former for isomorfi. Indirekte udvikles den normative isomorfi via det klublicenssystem, DBU har sat op for deltagelse i superligaen og 1. division. Ud over krav til stadions, stiller DBU således administrative og ledelsesmæssige krav til klubberne. Der skal fx være en klubdirektør, økonomimedarbejdere, mediemedarbejdere, en sikkerhedschef samt kontrollører på stadion, for at klubberne kan få licens (Danmarks Boldspil-Union, 2014).

Man kan argumentere for, at dette i udgangspunktet er en slags tvingende isomorfi, der udgår fra organisationsfeltets regulerende nationale myndighed. Men den tilpasning af feltet i

Blue Water Arena . Kilde: Niels Linneberg

form af øget organisatorisk professionalisering, som kravene afstedkommer, medvirker i anden omgang til at etablere en fælles bevidsthed om, hvad feltets kerne er, og hvori dets primære mål består. Herunder institutionaliseres organisationsfeltets centrale opfattelser af, hvad der skal til for at gøre feltets organisationer succesfulde, hvilket medvirker til at sætte kraft bag de centralt stillede krav, fx til opvisningsanlæggene.

Den normative kraft virker i den forstand gennem klubberne og de mennesker, der arbejder i dem. På det lokale niveau bevirker det en påvirkning af kommunerne i konkrete netværk, da kravene selv er (blevet) en del af organisationsfeltets dominerende opfattelse af, hvad der skal til for at sikre klubbernes succes.

Samlet set virker den normative kraft således selvforstærkende på den homogeniseringsproces, det danske stadionbyggeri har været igennem.

KONKLUSION OG PERSPEKTIVERING

Denne artikel har søgt at besvare spørgsmålet om, hvorfor fodboldens parter i Danmark har haft stort held til at få de danske kommuner til at forbedre og udbygge opvisningsanlæg til superligaklubberne på trods af, at efterspørgslen målt på tilskuere langt fra er stor nok til at fylde kapaciteten. Problemstillingen er blevet angrebet med hjælp fra en institutionel teoretisk ramme, og data indsamlet med henblik på at belyse problemstillingen.

Analysen viser, at en række isomorfistiske (driv-)kræfter har virket ind på udviklingen og bidraget til den homogeniseringsproces, som kommunernes efterlevelse af DBU's stadionkrav har afstedkommet.

For det første viser analysen, at der er tvingende former for isomorfi på spil i homogeniseringsprocessen. Overordnet ledes UEFA's krav til deltagelse i de europæiske turneringer i over-

sat og tilpasset form via DBU og klubberne ned til de danske kommuner. Med henvisning til, at specifikke krav til opvisningsanlæggene er nødvendige for, at de danske klubber kan være slagkraftige i såvel den nationale som internationale konkurrence, har fodboldens organisationer og klubberne i stor udstrækning haft held til at få realiseret deres ønsker.

For det andet er der mimetiske former for isomorfi på spil. Den konkurrencemæssige situation i organisationsfeltet gør, at klubberne iagttager hinanden og søger løsninger på deres essentielt usikre forhold, der synes at opstå enighed om er nødvendige. I samspil med forestillinger om klubbernes betydning i oplevelsesøkonomien – en trend der synes at opstå som et slags eksternt udviklet omverdensforhold – finder kommunerne og klubberne i varierende udstrækning et fælles fodslag, der resulterer i imødekommelse af de nye stadionkrav og klubbernes ønsker om forbedrede forhold.

En kommunes styrkelse af deres respektive ligaklubbers forhold synes herunder at påvirke andre kommunernes lyst til at imitere.

Analysen viser dog også, at kommunerne har ydet modstand i forhold til de nye krav. Både af det kvantitative data samt de kvalitative interview fremgår det, at nogle kommuner er utilfredse med udviklingen, og ønsker en større grad af medfinansiering af byggerierne. DBU's krav er uproportionale, men det er dog samtidig klart, at magtforholdet i stor udstrækning er tipet til fordel for fodboldklubberne. På trods af modstanden har kommunerne i stor udstrækning givet efter.

Det er svært præcist at sætte fingeren på, hvorfor fodboldens organisationer og klubberne har så stor magt, som det generelt synes at være tilfældet. I en tid hvor der er kraftigt fokus på effektiv forvaltning af den offentlige sektors

midler, og hvor privatiseringer og afreguleringer søger at effektivisere den offentlige sektor, er det på en måde overraskende, at DBU, Divisionsforeningen og klubberne formår at få de danske kommuner til at betale gildet i så stor udstrækning, som det er tilfældet. Det er også bemærkelsesværdigt, at kommunerne så relativt klart selv ser investeringer i opvisningsanlæg målrettet eliteklubber som en kommunal opgave. Endelig kan det undre, at kommunerne alt andet lige imødekommer kravene uden voldsomt stor debat.

Hvad angår det første spørgsmål, må det især påpeges, at fodbold som dansk nationalsport nyder stor grad af opbakning lokalt. Idrætten yder som tidligere nævnt stor indflydelse på beslutninger angående facilitetsbyggeri. At have et superligahold i byen opfattes mange steder som vigtigt og synes at gøre kommunerne villige til at imødekomme de krav, som sporten formulerer. Man kan spekulere over, om fodboldklubbernes ukonkrete og svært målbare værdi for lokalområdet bliver til en fordel og et magtmiddel for klubberne i at tilsikre sig offentlig opbakning? I det omfang det er tilfældet, svarer det samtidig på det andet spørgsmål ovenfor.

Hvad angår det tredje og sidste spørgsmål om den fraværende offentlige debat, har analysen ikke søgt at afdække de reelle lokale drøftelser i forbindelse med de konkrete projekter, men i de kvalitative interview fremgår det, at der har været debatter i byrådene i samtlige fire kommuner.

Debatterne har berørt kommunernes økonomiske engagement, og en kommune medgiver, at det altid er kontroversielt, når man investerer mange penge i en tid, hvor der i øvrigt er pres på alle kommunens områder. Imidlertid belyser interviewererne, at der generelt er få byrådsmedlemmer, der har været imod en kommunal investering, og i én af kommunerne var den store sag

ikke spørgsmålet om investering eller ej. Her var spørgsmålet alene, hvor i byen stadion skulle placeres. Opbakningen til at forbedre det lokale superligaholds forhold var stor.

I det omfang der ud over det skitserede har været bredere offentlige debatter, er det i princippet et sundhedstegn, da det er de lokale skatteyderes penge, der bruges til forbedring af anlæggene. Men på et mere nationalt politisk og idrætspolitisk plan er debatten næsten fraværende, og set i lyset af problemet med overkapacitet synes det relevant med en generel offentlig drøftelse af hensigtsmæssigheden af DBU's krav.

Det er håbet, at denne artikel kan bidrage til udvide vidensgrundlaget for en sådan diskussion, idet det ovenstående dels har løftet et argument for at tage debatten, dels har søgt at anskueliggøre årsagerne til, at homogeniseringsprocessen har fået det resultat, den har. Analysen er ikke udtømmende, men relevant, og fremtidige studier bør især studere de mikroprocesser, der påvirker beslutningerne om afvisning eller imødekomme af fodboldens krav i de danske kommuner.

Dette kan formentlig kaste yderligere lys over spørgsmålet om, hvorfor de danske kommuner forbygger sig, når de søger at i møde komme fodboldens krav til kommunale opvisningsanlæg.

LITTERATURLISTE

Alm, J. (2014). *Eliteidrættens krav til offentlige idrætsanlæg*. København: Idrættens Analyseinstitut. <http://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/eliteidraettens-krav-til-offentlige-anlaeg/2fe82d9f-9d33-4417-b8c0-a2c700da83ae>. Accessed: 2-6-2014.

Baade, R. A. & Matheson, V. A. (2004). The Quest for the Cup: Assessing the Economic Impact of the World Cup. *Regional Studies*, 38, pp. 343-354.

Baade, R. A. & Sanderson, A. R. (1997). The Employment Effect of Team and Sport Facilities. In R.G.Noll & A. Zimbalist (Eds.), *Sport, Jobs and Taxes*. Washington: Brookings Institution Press.

Bang, S., Alm, J., & Storm, R. K. (2014). *Stadionleje i Danmark: Notat om danske superligaklubbers lejeforhold*. København: Idrættens Analyseinstitut. <http://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/eliteidraettens-krav-til-offentligeanlaeg/2fe82d9f-9d33-4417-b8c0-a2c700da83ae>. Accessed: 26-8-2014.

Bennett, J. T. (2012). *They Play, You Pay. Why Taxpayers Build Ballparks, Stadiums and Arenas For Billionaire Owners and Millionaire Players*. New York: Copernicus Books.

Bergsgaard, N. A. & Norberg, J. (2010). Sports policy and politics – the Scandinavian way. *Sport in Society: Cultures, Commerce, Media and Politics*, 13, pp. 567-582.

Bille, T. & Lorenzen, M. (2008). *Den danske oplevelsesøkonomi: afgrænsning, økonomisk betydning og vækstmuligheder*. (1 ed.) (vols. 1) København: Forlaget Samfundslitteratur.

Bøje, C. & Eichberg, H. (1994). *Idrættens tredje vej: Om idrætten i kulturpolitikken*. Århus: Forlaget Klim.

Christiansen, A. V. (2011). Interview. In L.F.Thing & U. Wagner (Eds.), *Grundbog i Idrættssociologi*. pp. 157-165. København: Munksgaard.

Creswell, J. W. (2009). *Research Design. Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. London: Sage Publications.

Danmarks Boldspil-Union (2003). Årsberetning 2003. Brøndby: Danmarks Boldspil-Union. http://www.dbu.dk/~media/files/dbu_broendby/aarsberetningen/aarsberetning_2003.pdf. Accessed: 13-9-2014.

Danmarks Boldspil-Union (2010). *Krav til danske fodboldstadioner for afvikling af kampe I Superligaen, 1. division, 2. division*. Brøndby: Danmarks Boldspil-Union. http://www.dbu.dk/~media/Files/DBU_Broendby/klubservice/krav_til_danske_stadions.pdf. Accessed: 13-9-2014.

Danmarks Boldspil-Union (2014). *DBU's klublicenssystem. Manual for Superligaen 2014/2015*. Brøndby: Danmarks Bold-Spilunion. http://www.dbu.dk/~media/Files/DBU_Broendby/klublicenssystem/2014-2015/SL_Manual_14-15.pdf. Accessed: 12-9-2014.

Delaney, K. J. & Eckstein, R. (2006). *Public Dollars, Private Stadiums: The Battle over Building Sports Stadiums*. New Jersey: Rutgers University Press.

Delaney, K. J. & Eckstein, R. (2007). Urban Power Structures and Publicly Financed Stadiums. *Sociological Forum*, 22, pp. 331-353.

deMause, N. & Cagan, J. (2008). *Field of Schemes: How the Great Stadium Swindle Turns Public Money Into Private Profit*. Lincoln: University of Nebraska Press.

Dietl, H. M., Franck, E., & Lang, M. (2008). Overinvestment in team sports leagues: A contest theory model. *Scottish Journal of Political Economy*, 55, pp. 353-368.

- DiMaggio, P. J. & Powell, W. W. (1983). The iron cage revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American sociological review*, 48, pp. 147-160.
- Elbe, A.-M. (2013). Spørgeskemaer. In L.F.Thing & L. Ottesen (Eds.), *Metoder i Idrætsforskning*. København: Munksgaard.
- Falkemark, G. (1999). *Politik, lobbyism och manipulation*. Nora: Bokförlaget Nya Doxa.
- Frumkin, P. & Galaskiewicz, J. (2004). Institutional Isomorphism and Public Sector Organizations. *Journal of Public Administration, Research and Theory*, 14, pp. 283-307.
- Gammelsæter, H. & Senaux, B. (2011). Perspectives on the Governance of Football Across Europe. In H.Gammelsæter & B. Senaux (Eds.), *The Organisation and Governance of Top Football Across Europe: An Institutional Perspective*. pp. 1-16. London: Routledge.
- Goksøyr, M. (1996). Anlegg - idrettens materielle basis: Statens idrettskontor, STUI og Idrettssavdelingen 1946-1996. In M.Goksøyr (Ed.), *Kropp, kultur og tippekamp*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hansen, J. (1995). Idrætsanlæg og idrætshaller. In E.Trangbæk, J. Hansen, & N. K. Nielsen (Eds.), *Dansk Idrætsliv 1-2. 2; Velfærd og Idrætsliv 1940-1996*. Copenhagen: Gyldendalske Boghandel/Nordisk Forlag A.S.
- Hedlund, G. & Montin, S. (2009). *Governance på svenska*. Stockholm: Santérus Academic Press.
- Henriksson, M. (2008). *Arenapolitik på 2000-talet – om kommuner som bestemmer sig för att satsa på en ny idrotts- och evenemangsarena*. Göteborg: Förvaltningshögskolans rapporter.
- Hervik, A., Ohr, F., & Solum, N. (2000). *Tippe-ligaen 1999*. Økonomiske nøkkeltall. (Rep. No. Arbeidsrapport 0014). Molde: Møre Forskning.
- Houlihan, B. (2005). Public Sector Sport Policy: Developing a Framework for Analysis. *International Review for the Sociology of Sport*, 40, pp. 163-185.
- Ibsen, B. (2006a). *Foreningsidrætten i Danmark: Udvikling og udfordringer*. København: Idrættens Analyseinstitut.
- Ibsen, B. (2006b). *Kommunal idrætspolitik – mellem folkeoplysning og velfærd*. København: Idrættens Analyseinstitut.
- Ibsen, B. & Jørgensen, P. (2009). Kommunal idrætspolitik under forandring. In B.Ibsen (Ed.), *Nye stier i den kommunale idrætspolitik*. København: Idrættens Analyseinstitut.
- Johnson, R. B. & Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed Methods Research: A Research Paradigm Whose Time Has Come. *Educational Researcher*, 33, pp. 14-26.
- Jørgensen, P. (1995). Copenhagen's Parken: A Sacred Place? In J.Bale & O. Moen (Eds.), *The Stadium and the City*. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd.
- Kvale, S. (2000). *InterView: En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. Hans Reitzels Forlag.

Matheson, V. A. (2006). Mega-Events: The Effect of the World's Biggest Sporting Events on Local, Regional, and National Economies. *Holy Cross Working Paper Series, 06-10*, pp. 1-30.

Mauritzson, L. (2014). Kommunalt nej till ny arena. *Helsingborgs Dagblad*.

Moen, O. (1992). *Från bollplan till sportcentrum: Idrottsanläggningar i samhällsbyggande under 100 år*. Stockholm: Byggeforskningsrådet.

Mortensen, M. (2004). *Idræt som kommunal velfærd. Mentalitet, velfærd og idrætspolitik i København, Ballerup og Skive 1870-1970*. University of Copenhagen, PhD: Copenhagen.

Nielsen, K. (2005). *Institutionel teori: En tværfaglig introduktion*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.

DiMaggio, P. J. & Powell, W. W. (1991). The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. I W.W. Powell & P.J. DiMaggio (Eds.) *The New Institutionalism in Organizational Analysis*. Chicago: The University of Chicago Press.

Rafoss, K. & Tangen, J. O. (2009). *Kampen om idrettsanleggene. Planlegging, politikk og bruk*. Bergen: Fagbokforlaget.

Rafoss, K. & Troelsen, J. (2010). Sports facilities for all? The financing, distribution and use of sports facilities in Scandinavian countries. *Sport in Society, 13*, pp. 643-656.

Richardson, J. J. (1994). *Pressure Groups*. Oxford: Oxford University Press.

Scott, W. R. (2001). *Institutions and organizations*. Sage Publications, Inc.

Siegfried, J. & Zimbalist, A. (2000). The Economics of Sports Facilities and Their Communities. *The Journal of Economic Perspectives, 14*, pp. 95-114.

Sjöblom, P. (2006). *Den institutionaliserade tävlingsidrotten. Kommuner, idrott och politik under 1900-talet*. PhD: Stockolms Universitet, Stockholm.

Skille, E. (2011). Sport for all in Scandinavia: sport, policy and participation in Norway, Sweden and Denmark. *International Journal of Sport Policy and Politics, 3*, pp. 327-339.

Sperling, J., Nordskilde, H., & Bergander, E. (2010). *Spillet udenfor banen: Succes og fiasko i dansk fodbold*. København: L&R Business.

Storm, R. K. (2009). Samfundets nye kulturpolitik: Sport i oplevelsesøkonomien. *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift, 12*, pp. 113-139.

Storm, R. K. (2013). *Kommercielle sportsklubber – følelser eller forretning?* PhD-thesis, Syddansk Universitet, Odense.

Storm, R. K. & Brandt, H. H. (2008). *Idræt og sport i den danske oplevelsesøkonomi: Mellem forening og forretning*. (vols. 1) København: Forlaget Samfundslitteratur.

Svenska Innebandyförbundet (2011). Angående SKL:s utspel mot idrotten. Retrieved, 16-4-2014 from <http://www.innebandy.se/sv/Arkiverade-nyheter/Nyhetsarkiv/November-2011/SKLs-utspel-mot-idrotten-ar-forvanande-och-felaktigt/>

Sveriges Kommuner och Landsting (2010). *Kommunerna och elitidrottens arenor – enkätstudie om elitidrottens arenor*.

Sveriges Television (2011). *Idrotten ska vara med och betala. Sveriges Televison*.

Szymanski, S. & Zimbalist, A. S. (2006). *National Pastime: How Americans Play Baseball and the Rest of the World Plays Soccer*. Washington D.C.: Brookings Institution Press.

Tien, C., Lo, H. C., & Lin, H. W. (2011). The Economic Benefits of Mega Events: A Myth or Reality. A Longitudinal Study on the Olympic Games. *Journal of Sport Management*, 25, pp. 11-23.

Toft, J. (1995). The Copenhagen Idrætsparken: from Democratic Institution to Private Enterprise. In J. Bale & O. Moen (Eds.), *The Stadium and the City*. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd.

Whitney, J. D. (1993). Bidding till Bankrupt: Destructive Competition in Professional Team Sports. *Economic Inquiry*, 31, pp. 100-115.

Wøllekær, J. (2007). *Tidens krav er sportens krav: Studier i den kommunale idrætspolitikdannelse i Odense, Århus og Ålborg 1900-1950*. University of Southern Denmark, PhD: Odense.

Wøllekær, J. (2009). Odense Kommune – en by uden flagskibe er leverpostej. Odense Kommunes idrætspolitiske sporskifte. In B. Ibsen (Ed.), *Nye stier i den kommunale idrætspolitik*. Copenhagen: Danish Institute for Sports Studies.

Wøllekær, J. (2010). *Tidens krav er sportens krav*. Odense: Byhistorisk Udvalg.

NOTER

- 1 FCK, Brøndby IF, OB, AaB, FC Nordsjælland og FC Midtjylland har spillet i Superligaen siden 2003/04. Øvrige klubber har spillet én eller flere sæsoner i 1. division. Gennemsnittene fra disse er beregnet på tilskuertal fra både Superligaen og 1. division. Gennemsnittet for FC Vestsjælland er beregnet fra og med sæsonen 2009/10. Kilde: Divisionsforeningen, egen grafisk opstilling.
- 2 Kapacitetsudnyttelsen er beregnet efter formlen: Kapacitetsudnyttelse = Gennemsnitligt tilskuertal / Stadionkapacitet.
- 3 Tilskuertal er baseret på Divisionsforeningens opgørelser. Stadionkapaciteterne er indhentet via de respektive kommuner.
- 4 Dette er et forhold, der også har været gældende i Sverige (Sjöblom, 2006).
- 5 Det skal nævnes, at mange kommuner ifølge DBU har udtrykt utilfredshed med de krav, som DBU opstiller (Interview DBU, 2013), men indtil videre har det ikke resulteret i, at kommunerne har modsat sig kravene eller forsøgt dem modificeret. Vi vender tilbage til dette i selve den empiriske analyse.
- 6 Konkret ændrer det fx magtbalancen i retning af fodboldklubberne, selvom kommunerne principielt i udgangspunktet er en stærkere formel (myndigheds-)organisation. Det vender vi tilbage til.
- 7 Dette resulterer i praksis i, at en majoritet af besvarelsener mister en vis tyngde, men omvendt har de embedsmænd, der har besvaret spørgeskemaet et bedre overblik og indsigt i, hvad der faktisk sker i relationen til specialforbund og eliteidrætsklubberne, hvilket giver besvarelsenerne stor troværdighed.
- 8 Man kan kritisere, at det indsamlede empiriske materiale ikke inddrager en større spredning af personer, der måtte være en del af relevante beslutningsnetværk, fx i kommunerne. Kommunerne er ikke homogene størrelser, men indgår i større netværk, hvor forskellige beslutningstage og interesser påvirker beslutningsprocesserne. Det har imidlertid ikke været muligt – inden for de tidsmæssige rammer for analysen – at inddrage yderligere data eller anlægge en bredere analysestrategi. Det er dog planen at gøre dette i forbindelse med et igangværende ph.d.-projekt forestået af artiklens førsteforfatter.
- 9 Som det vil fremgå af den kommende analyse, er processerne bag homogeniseringen af de danske fodboldstadions ikke et udtryk for en proces, hvor alle aktører arbejder i samme retning. Der er også modstand, fx i kommunerne, mod at følge DBU's stadionkrav, mens der fra andre aktører er en interesse i at opfylde dem.